

طبقات آیات

فصل ۱۵ - احکام ارث و ماترک - وصیت

(۲)

کتب علیکم اذا حضر احدکم الموت ان ترک خیر الوصیة للوالدین والاقربین -
بالمعروف حقا علی المتقین (بقره - ۱۸۰)
دستور داده شده است که چون مرگ بر یکی از شما فرا رسد اگر دارای مال و متاعی
است وصیت کند (برای پدر و مادر یا خویشان بنحو عادلانه) وصیت سزاوار مردم
پرهیزگار است .

فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذین یبدلونه ان الله سمیع علیم (بقره ۱۸۱)
هر کس وصیت را بعد از آنکه شنید بمنفعت اشخاص تغییر دهد خلاف حقیقت
رفتار کرده و گناه تغییر وصیت بر کسانی است که آنرا تغییر داده اند خداوند بهمه چیز شنوا
و داناست .

فمن خاف من موص جنفا او اثمافا صلح بینهم فلا اثم علیه ان الله غفور رحیم (بقره
۱۸۲)
البته اگر کسی ببیند که موصی نسبت به بعضی از ارباب استحقاق ظلم کرده و آنرا
تعدیل کند گناهی ندارد خداوند آمرزنده و مهربان است .

للرجال نصیب مما ترک الوالدان والاقربون وللنساء نصیب مما ترک الوالدان
والاقربون مما قل منه او کثر نصیباً مفروضاً (نساء / ۷)
برای زن و مرد از ما ترک پدر و مادر و خویشان چه کم و چه زیاد سهم معینی
مقرر است .

واذا حضر القسمة اولوالقربی والیتامی والمساکین فارزقوهم منه وقولوا لهم قولا
معروفاً (نساء / ۸)

اگر حین تقسیم ترکه میت خویشان و یتیمان و ارباب استحقاق حاضر بودند بآنها
چیزی بدهید و با آنها بمهربانی رفتار کنید و بخشونت آنها را نرانید .

و لیخشی الذین لوترا کوا من خلفهم ذریة ضعافا خافوا علیهم فلیتقوا الله ولیقولوا
قولا سدیداً (نساء / ۹)

کسانیکه میترسند بعد از خودشان اولاد صغیر باقی بگذارند و حق آنها پایمال شود باید در حفظ حق صغار مردم بکوشند و برای حفظ اولاد خود از خدا بترسند و سخن برآستی و درستی بگویند.

یوصیکم الله فی اولاد کم لذکر مثل حظ الانثیین - فان کن نساء فوق اثنتین فلهن ثلثا ما ترک - وان کانت واحدة فلها النصف ولا بویه لکل واحد منهما السدس مما ترک ان کان له ولد - فان لم یکن له ولد وورثه ابواه فلامه الثلث - فان کان له اخوة فلامه السدس من بعد وصیة یوصی بها اودین - آباؤ کم و ابناء و کم لا تدرون ایکم اقرب لکم نفعا - فریضة من الله ان الله کان علیما حکیماً (نساء / ۱۱)

حکم خدا در مورد توریث فرزندان شما این است که پسر دو برابر دختر ببرد - اگر ورثه همه دختر و بیش از دو نفر بودند مجموعاً دو سوم ترکه را میبرند. اما اگر فقط یک دختر بود نصف ما ترک را خواهد برد. اگر مرده اولاد داشت بهر یک از پدر و مادرش یک ششم ترکه میرسد اما اگر اولاد نداشت و وارث منحصر بپدر و مادر بود یک سوم بمادر و بقیه بپدر میرسد و اگر مرده برادر داشته باشد در فرض اخیر (نبودن اولاد) مادر همان یک ششم خود را میبرد - البته اینها بعد از ادای وصیت و پرداخت دیون میت است. شما در تک نمیکنید که پدر و مادر و اولاد کدامیک بشما نزدیکتر و کدام دلسوزترند. این احکام از جانب خدا مقرر شده زیرا او باحوال همه داناست و مصالح همه را تشخیص میدهد.

ولکم نصف ما ترک از واجکم ان لم یکن لهن ولد. فان کان لهن ولد فلکم الربع مما ترکن من بعد وصیة یوصین بها اودین ولهن الربع مما ترکتم ان لم یکن لکم ولد. فان کان لکم ولد فلهن الثمن مما ترکتم من بعد وصیة توصون بها اودین. وان کان رجل یورث کلاله او امراه و له اخ او اخت فلکل واحد منهما السدس. فان کانوا اکثر من ذلک فهم شرکاء فی الثلث من بعد وصیة یوصی بها اودین غیر مضار. وصیة من الله و الله علیم حلیم (نساء / ۱۲)

سهم الارث شما مردان از ترکه زنان در صورتیکه آنها اولاد نداشته باشند نصف ارثیه است و اگر اولاد داشته باشند یک چهارم البته بعد از اداء وصیت و تأدیه قروض. همچنین سهم الارث آنان از ترکه شما اگر اولاد نداشته باشید ربع و اگر داشته باشید یک هشتم است آنهم بعد از انجام وصیت و پرداخت بدهیهای شما. حال اگر ورثه مردی فقط خواهر باشد یا زنی بمیرد و ورثه او منحصر برادر و خواهر باشد بهر یک از آنها یک ششم میرسد و اگر عده آنها بیش از یک نفر باشد مشترکاً ثلث از ترکه را بعد از وصیت و بدهی میبرند - البته وصیت نباید بحال ورثه زیان آور باشد یعنی از ثلث نباید تجاوز کند. این حکمی است که خدا مقرر فرموده او بهمه چیزدانا و در عین حال بردبار است.

تلک حدود الله و من یطع الله ورسوله یدخله جنات تجری من تحتها الانهار خالدين

فیهذاذک الفوزالعظیم ومن یعص الله ورسوله ویتعهدحدوده یدخله ناراخالدافیها ولهعذاب مهین (نساء/ ۱۴۰ و ۱۴۱)

اینها که مقرر شد قواعدی است که از جانب خدا وضع شده هر کس از اوامر خدا و پیغمبر او پیروی کند او را وارد بهشت‌هایی میکند که نهرها در آن جاری است و همیشه در آن خواهد بود و این رستگاری بزرگی است. اما هر کس از اوامر خدا و پیغمبر سرپیچی کند و از حدود قواعد و قوانین خدا تجاوز نماید برای همیشه در آتش جهنم خواهد بود و عذاب ذلیل‌کننده نصیب اوست.

ولکل جعلنا موالی مما ترک الوالدان والاقربون. والذین عقدت ایمانکم فاتوهم نصیبهم ان الله کان علی کل شیئی شهیدا (نساء/ ۳۳)

برای هر یک از وراثت از ترک‌های میت سهمی مقرر کرده ایم (اعم از آنکه ترک‌های پدر و مادر باشد یا سایر خویشاوندان) و همچنین کسانی که با شما قرارداد بسته‌اند مستحق سهم خود هستند سهم آنها را بآنها تحویل دهید. خداوند شاهد و مراقب تمام امور است.

یستفتونک - قل الله یفتکم فی الکلاله ان امرؤ هلک لیس له ولدوله اخت فلها نصف ما ترک و هویرثها ان لم یکن لها ولد فان کانتا اثنتین فلهما الثلثان مما ترک. وان کانتا اخوة رجالا و نساء فللذکر مثل حظ الانثیین. بین الله لکم ان تضلوا والله بکل شیئی علیم (نساء/ ۱۷۶)

ای محمد مردم در مورد ارث برادر و خواهر از تو پرسش میکنند. بگو خداوند در این باب اینطور بیان حکم میفرماید هرگاه مردی بدون اولاد بمیرد و یک خواهر داشته باشد نصف دارائی را میبرد و بعکس اگر خواهری بدون اولاد مرد تمام دارائی او متعلق برادر است. حال اگر میت دو خواهر داشت مجموعاً دو ثلث دارائی را بالمناصفه خواهند برد. و اگر برادر و خواهر بیش از دو نفر بودند یعنی هم برادر و هم خواهر موجود بود دارائی را طوری میبرند که برادر دو برابر خواهر داشته باشد. خداوند احکام را بیان میکند که شما گمراه و دچار اشتباه نشوید.

یا ایها الذین آمنوا شهادة بینکم اذا حضرا حدکم الموت حین الوصیه اثنان ذوا عدل منکم او آخران من غیرکم ان انتم ضربتم فی الارض فاصابتکم مصیبة الموت تعجبسونهما من بعد الصلوة فیقسمان بالله ان ارتبتم لانشتری به ثمنالو لو کان ذاقربی ولانکتتم شهادة الله انا اذالمن الاثمین (مائده/ ۱۰۶)

ای اهل ایمان اگر برای یکی از شما مرگ پیش آید برای وصیت خود دو گواه عادل در بین خود یا دیگران بگیرید. اگر مرگ شما در سفر بود و از آن دو شاهد بد گمان بودید آنها را بعد از نماز نگاه دارید تا بخدا قسم یاد کنند که در مقابل شهادت چیزی نمیگیریم و با پول آنها تغییر نمیدهیم هر چند نسبت بخویشان ما باشد و از اداء گواهی محض الله خودداری نمیکنیم زیرا اگر کتم شهادت کنیم از گناهکاران خواهیم بود.

فان عشر علی انهما استحقاقا فآخران یقومان مقامهما من الذین استحق علیهم الا
ولیان ینقسمان باللہ لشہاد تناحق من شہادتهما و ما اعتدینا انا اذ امن الظالمین (مائده
۱۰۷).

اگر اطلاع حاصل شد که آن دو شاهد مستوجب کیفر شده و لغزش حاصل کرده اند
دو گواه دیگر که بر سایرین اولویت داشته باشند بجای آنها برگزینید و اینها باید سوگند یاد
کنند که گواهی ما درست تر از گواهی دو نفر اول است و ما از اداء حقیقت و راستی تجاوز
نکرده ایم اگر تجاوز کرده باشیم از گروه ظالمان خواهیم بود.

ذلک ادنی ان یاءتوا بالشہادة علی وجہها اویخافوا ان تردایمان بعد ایمانہم
واتقوا اللہ واسمعوا واللہ لایہدی القوم الفاسقین (مائده / ۱۰۸)

این طرز نزدیکتر و بهتر است که هم شہادت را بوجه خود اداء کنند و هم از اینکه
بیم داشته باشند که قسم را بآنها رد کنند - از خدا بترسند و حرف حق را قبول کنید زیرا خداوند
فاسقان را ہدایت نمیکند.

واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب اللہ (انفال / ۷۵)

خویشاوندان در استفادہ از ارث یکسان نیستند و در احکام خدا بعضی بر بعض
دیگر مقدمند.

وما جعل ادعیاءکم ابناءکم ذلکم قولکم بافوا حکم واللہ یقول الحق و هو یہدی
السبیل، ادعواہم لا بائہم ہوا قسط عند اللہ فان لم تعلموا آباءہم فاخوانکم فی الدین وموالیکم
ولیس علیکم جناح فیما اخطاءتم بہ ولکن ما تعمدت قلوبکم وکان اللہ غفوراً رحیم (احزاب
۷۴/)

پسر خوانندہ ہیچوقت پسر نخواہد شد. این اظهاری است کہ شما شفاہاً میکنید.
حق آنست کہ خدا میگوید او شما را براه راست ہدایت میکند. پسر خوانندہها را پدران
خودشان نسبت دهید این در نظر خدا بعدالت نزدیکتر است. اگر پدران آنها را نمیشناسید
برادران دینی و دوستان شما هستند وارث شما نمیشوند. ارتکاب بدون ارادہ و سوء نیت مجازات
ندارد و خداوند در اینموارد بخشندہ و مہربان است.

واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب اللہ من الموء منین والمہاجرین الا ان
تفعلوا الی اولیاءکم معروفاً کان ذلک فی الکتاب مسطوراً (احزاب / ۶)

خویشاوندان مؤمن و مہاجر در حکم ارث و در کتاب خدا بعضی بر بعض دیگر
مقدمند مگر آنکہ وصیتی بنیکی و احسان در بارہ دوستان خود بکنید کہ حکم این قسمت
در قرآن بیان شدہ است.

وتأكلون التراث اكلاما وتعجبون المال حبا جما (فجر/ ۱۹)
 بلیاتی که بآن دچار میشوید مجازات این است که مال موروث را بدون توجه
 بسهم ورثه ضعیف از قبیل زن و دختر بتماسی میخورید و مال دنیا را سخت دوست میدارید.

فصل ۱۶ - ازدواج و طلاق - امور جنسی و سلوک با زنان ، رعایت حال و حقوق
 آنها ، عفت و کجروی زنان ، حجاب و زینت.

ولا تنكحوا المشركات حتى يوء من ولا مة مؤمنة خير من مشركة ولو اعجبتكم
 ولا تنكحوا المشركين حتى يؤمنوا ولعبد مؤمن خير من مشرك ولو اعجبكم ، اولئك يدعون
 الى النار والله يدعوا الى الجنة والمغفرة باذنه ويبين آياته للناس لعلهم يتذكرون (بقره/
 ۲۲۱).

با زنان مشرک ازدواج نکنید و بمردان مشرک زن ندهید مگر آنکه زن و مرد قبلا
 ایمان آرند هر چند زیبایی و مال آنها شما را بشگفت آرد، مشرکان شما را از راه جهل باتش
 دوزخ میکشانند اما خداوند شما را ببهشت و بخشایش دعوت میکند و آیات و ادله خود را
 برای بشر روشن میسازد شاید بخود آیند و متذکر شوند.

ويستلونك عن المحيض ، قل هو اذى فاعزلوا النساء في المحيض ولا تقربوهن حتى
 يطهرن فاذا طهرن فاتوهن من حيث امركم الله ان الله يحب التوابين و يحب المتطهرين
 (بقره / ۲۲۲)

از قاعده زنانگی زنان از تو میپرسند بگو قاعده یکک رنج و ناراحتی است برای زن ،
 در حال قاعدگی زن باو نزدیک نشوید و از آنها دوری جوئید تا پاک میشوند. وقتی پاک
 شدند مطابق دستور خداوند و از راهیکه او دستور داده با آنها مباشرت کنید. خداوند کسانی
 را که همیشه اظهار توبه میکنند و بپاکی علاقه مندند دوست میدارد.

نساؤکم حرث لکم فاتوا حرثکم انی شئتم ، و قدسوا لانفسکم و اتقوا الله واعلموا
 انکم ملائوه و بشر المؤمنین . (بقره / ۲۲۳)

زنان شما کشتزار شما هستند باین کشتزار هر وقت و هرگونه میل دارید وارد
 شوید اما بدانید که اینها کشتزارند و در اینمورد بفکر آینده باشید برای فردای خود احسانی
 بدهید و از خدا بپرهیزید و بدانید در روز قیامت او را ملاقات خواهید کرد مخصوصاً بمؤمنان
 مؤده این ملاقات را بده.

وان عزموا الطلاق فان الله سمیع علیم (بقره / ۲۲۷)
 اگر قصد طلاق دادن کنند خداوند اسرار درونی آنانرا میشنود و بآن داناست.

والمطلقات یتربصن بانفسهن ثلثة قرؤ ، ولا یحل لهن ان ینکمن ما خلق الله فی

ارحامهن ان کنن یؤمن بالله والیوم الآخر وبعولتهن احق بردهن فی ذلک ان ارادوا اصلاحاً ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف ، وللمرجال علیهن درجة والله عزیز حکیم (بقره ۲۲۸)

زنان مطلقه باید تا گذشت سه پانکی از حیض ازدواج نکنند و نباید حیض یا حملی را که خدا در رحم آنها آفریده پنهان بدارند (اگر بخدا و روز قیامت ایمان دارند) اگر شوهران قصد رجوع داشته باشند در همان ایام حق دارند و بر دیگران مقدسند بشرطیکه منظورشان اصلاح باشد. زنان نیز همانطور که مردان بر آنها حق دارند آنان نیز دارای حقوق مشروعی هستند ، اما مردان در این حقوق مزیت و برتری دارند. خداوند بر هر کاری توانا و کارهای او از روی حکمت است .

الطلاق مرتان فامساک بمعروف او تسریع باحسان ، ولا یحل لکم ان تأخذوا مما آتیموهن شیئاً الا ان یخافا ان لایقیما حدود الله ، فان خفتم الا یقیما حدود الله فلا جناح علیهما فیما افتدت به - تلک حدود الله فلا تتعدوها ومن یتعد حدود الله فاولئک هم الظالمون (بقره ۲۲۹)

طلاقیکه شوهر بتواند آنرا رجوع کند منحصر بدو مرتبه است دیگر نباید تسلسل پیدا کند ، یا نگهداری بصلح و اصلاح یا رهایی بخوشی و رضامندی ، حلال نیست که چیزی از مهر آنها باجبار کسر کنید مگر آنکه زن از حدود دین خدا تجاوز کرده باشد در چنین صورتی هر چه زن از حقوق خود تخفیف دهد مانعی ندارد. این قواعد دین خداست از آن تجاوز نکنید. هر کس از حدود احکام خدا تجاوز کند بر نفس خود و جامعه ظلم کرده است.

فان طلقها فلا تحل له من بعد حتی تنکح زوجاً غیره - فان طلقها فلا جناح علیهما ان یتراجعا ان ظننا ان یقیما حدود الله ، وتلک حدود الله یمینها لقوم یعلمون (بقره / ۲۳۰)

وقتی مرد زن خود را سه طلاقه کرد دیگر نکاح آن زن برای او جایز نیست مگر آنکه زن با مرد دیگری ازدواج کند ، حال اگر آن مرد او را طلاق داد آن زن و شوهر میتوانند دوباره رجوع کنند و این در صورتی است که یقین داشته باشند مطابق دستورهای خداوند با هم سازش کنند ، اینها احکام خداست که برای مردم دانا بیان میکند.

واذا طلقتم النساء فباغن اجلهن فامسکوهن بمعروف او سر حوهن بمعروف ولا تمسکوهن ضرار التعتدوا ، و من یفعل ذلک فقد ظلم نفسه ولا تتخذوا آیات الله هزوا ، و اذکر وانعمة الله علیکم وما انزل علیکم من الكتاب والحکمة یعظکم به واتقوا الله واعلموا ان الله بکل شیئی علیم (بقره / ۲۳۱)

وقتی زنان را طلاق دادید باید تا پایان ایام عده آنها را بخوشی و احترام نگاهدارید یا کلیه حقوق آنها را بنیکی و خوشی بپردازید و بکلی آنها را رها کنید. نباید آنها را در آن مدت بقصد اضرار در مضیقه نگاهدارید ، هر کس چنین کاری بکند بر نفس خود ظلم کرده است. آیات خدا را بمسخره نگیرید و متذکر نعمتهائی باشید که خداوند بشما اعطا کرده

و همچنین نعمت کتاب آسمانی و حکمت‌هایی که متضمن پند و اندرز برای شماست ، از خدا بترسید و بدانید که او بهمه چیز داناست .

و اذا طلقتن النساء فبامن اجلهن فلا تعضلوهن ان تنكحن ازواجهن اذا تراضوا بينهم بالمعروف ذلك يوعظ به من كان منكم يؤمن بالله واليوم الآخر ذلكم ازكى لكم و اطهرو الله يعلم و انتم لاتعلمون (بقره / ۲۳۲)

وقتی زنان را طلاق دادید و زمان عده آنها به پایان رسید آنها را از اختیار شوهر دیگر منع نکنید هر گاه بطریق مشروع مایل بودند شوهری اختیار کنند جلوگیری از آنان جایز نیست . هر کس بخدا و قیامت ایمان داشته باشد از این دستور پند میگیرد و این احکام برای شما مفید و مایه تزکیه نفوس شما از آلودگی‌هاست ، خداوند چیزهایی میداند که شما نمیدانید .

والوالدات یرضعن اولادهن حولین کاملین لمن اراد ان یتیم الرضاعة و علی المولود له رزقهن و کسوتهن بالمعروف ، لا تکلف نفس الا وسعها ، لا تضار والدة بولدها ولا مولود له بولده (بقره / ۲۳۳)

مادران باید دو سال کامل فرزندان خود را شیر دهند (در صورتیکه پدران چنین مایل باشند) و البته بر پدر است که در این مدت هزینه و لباس مادر را بحد متعارف تأمین کند ، بدیهی است بیش از حد توانائی بکسی تکلیف نمیشود ، نه مادر و نه پدر هیچکدام بسبب نگاهداری اولاد نباید در معرض خسارت فوق‌الطاقه و ناراحتی قرار گیرند .

و علی الوارث مثل ذلك فان ارادا فصلا عن تراض منهما و تشاور فلا جناح علیهما و ان اردتم ان تسترضعوا اولادکم فلا جناح علیکم اذا سلتم ما آتیتم بالمعروف و اتقوا الله و اعلموا ان الله بما تعملون بصیر (بقره - ۲۳۳)

هر گاه طفل پدر نداشت و ارث باید در نگاهداری او طبق دستور رفوق رفتار کند اگر زن و شوهر بتراضی و بصلاحدید هم خواستند از یکدیگر جدا شوند مانعی ندارد و در اینصورت اگر مایل بودید مادر کماکان طفل خود را شیر دهد آنها مانعی ندارد بشرطیکه حقوق متعارف بمادر بدهید . از خدا بپرهیزید و بدانید که او بنتمام اعمال شما آگاه است .

بقیه دارد